

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

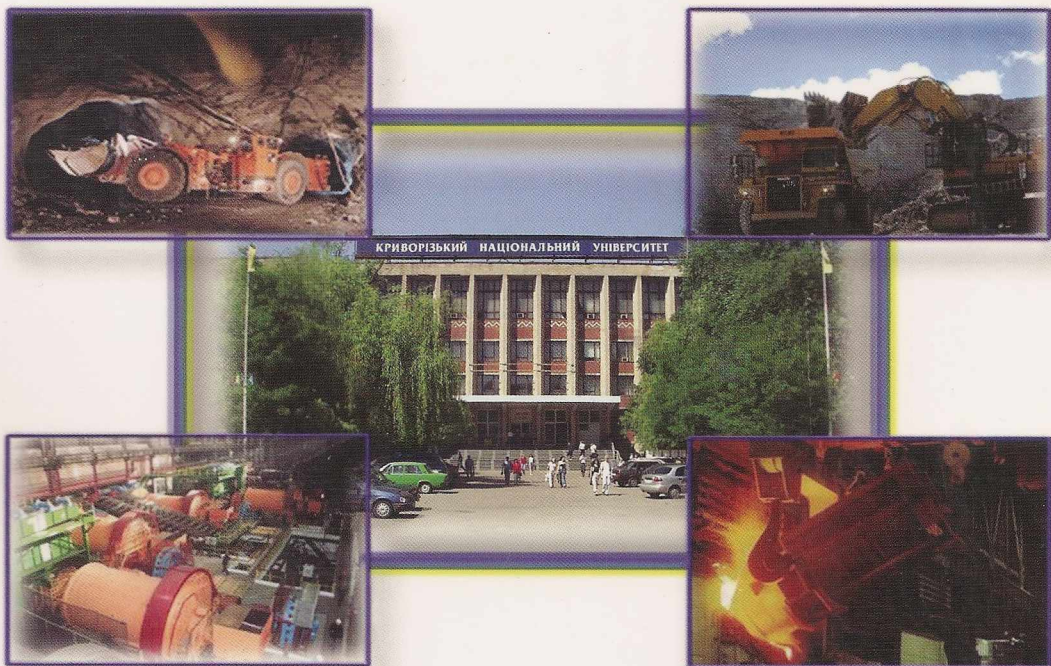
ДВНЗ «КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Міжнародна науково-технічна конференція

Матеріали конференції

**СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОСТІ
ТА СУСПІЛЬСТВА**

Том 2

22-25 травня 2013 року

Кривий Ріг

УДК 741(07)

О. І. Фурман

старший викладач кафедри образотворчого мистецтва

Криворізького державного педагогічного інституту

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ КОНТУРУ В ЗОБРАЖЕННІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ МАЛЮНКУ

В статті розглядаються проблеми побудови контуру, як основного носія тримірності в процесі усвідомленої побудови зображення студентами ХГФ на початковому етапі вивчення малюнку.

Постановка проблеми визначається створенням сучасної теоретичної і методичної бази для вивчення майбутніми викладачами академічного малюнку як головного предмету образотворчого мистецтва, що сприяє формуванню творчої особистості.

Перед вітчизняною педагогікою поставлені завдання, які повинні відповідати вимогам сьогодення і забезпечувати високий рівень зокрема підготовки вчителів образотворчого мистецтва. На шляху інтеграції нашої держави до світового товариства такі вимоги є справедливими і актуальними, оскільки становлення особистості в умовах загальноосвітньої школи, виховання її духовної культури засобами образотворчого мистецтва залежить від професійного рівня фахівця.

Робота виконана в контексті програм НДР Криворізького державного педагогічного інституту.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В академічному малюнку велике значення займає процес формування усвідомленої діяльності починаючих художників-педагогів. Ця проблема розглядалась у великій кількості теоретичної та методичної літератури, у педагогічних, психологічних та образотворчих дослідженнях. Так, питанням теорії і практики початкового етапу побудови зображення займалися багато художників-педагогів (Г. В. Беда, А. О. Борщ, Д. К. Кардовський, Н. Н. Ростовцев, А. І. Серов, А. А. Сидоров, К. Ф. Юон та багато інших).

Психолого-фізіологічні наукові доробки розкривають процеси мислення щодо формування усвідомленого процесу сприйняття та побудову образу реальної дійсності зображення (Є. А. Андреев, Р. Арнхейм, А. Ю. Вергіліс, В. С. Кузін, Б. Ф. Ломов, А. Л. Ярбус). Разом з тим, початковий етап вивчення студентами малюнку недостатньо досліджений і трактується в методичній та теоретичній літературі порізно, що негативно впливає на дидактичну структуру навчальної програми художньо-графічних факультетів, на формування знань та вмінь усвідомленої побудови зображення.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні формування знань та вмінь усвідомленого процесу малювання майбутніми вчителями образотворчого мистецтва за допомогою нового наочного матеріалу.

Отримані результати. В процесі побудови зображення важливе місце займає його контур, як елемент, що несе важливу інформацію його форми. Це не сума якихось геометричних ліній не визначеного окреслення, а межа об'ємності форми з середовищем, яке тісно контактує з конструктивними закономірностями індивідуальної форми, що виражається в особливих перспективних скороченнях площин, які скоротившись зливаються в лінії із розподіленням по них світла і тіні.

Отже лінія контуру за своєю будовою дуже складна і є носієм і вісником руху. Кожна її точка несе на собі часточку руху, який так необхідний для наших очей при сприйнятті зображення на двомірній площині. Контур доступна передача ритму, пропорцій, пластики руху, характеру форми і т.п.

Таким чином межа між середовищем і об'ємною формою утворює лінію контуру і є нічим іншим, як сумою скорочених площин до лінії площин поверхні і не має самостійного значення. Контур належить об'єму і як частина об'єму залежить від цілого, яке утворене із частин. Цей край форми – явище непостійне і мінливе. Досить змінити точку спостереження, як зміниться і весь контур. Отже не зрозумівши і не побудувавши правильно контур форми не можна рішити проблему об'єму зображення.

Об'єм утворюється по межі форми з середовищем і тому необхідно роз'яснити студентам, яке важливе значення в побудові об'єму займає лінія контуру, яка так приковує увагу починаючих художників. Навіть найтонша лінія має дві сторони, і в залежності від освітлення, повинна відноситись чи то до форми, чи до простору. Тільки свідоме порівняння світлотіньових контрастів між формою зображення і середовищем (фоном), що її оточує, сприятиме формуванню навиків та вмінь, «об'ємно» мислити та будувати тримірне зображення.

По лінії контуру проходить межа роз'єднання об'ємної форми від середовища (фону). Ця межа розташовується на різних відстанях від ока малювальника, розкриваючи то перший, чи то другий або третій просторові плани. І вирішувати її по межі кожного плану необхідно не однаково. Лінія контуру на першому плані буде самою контрастною, а на третьому плані абрис контуру буде найслабкішим. По межі другого плану контрастність лінії буде займати середину між першим та третім просторовими планами. Як бачимо побудова тримірності форми в зображенні та її «відрив» від фону відбувається по лінії контуру.

Ми вважаємо, що на початковій стадії вивчення малюнку, наочний матеріал, який застосовується для натурних постановок не відповідає сучасним вимогам, тому що моделі простих геометричних тіл на своїй поверхні не мають деталей, які утворюють характерний силует контуру, а це негативно впливає на дидактичну структуру побудови зображення, яка розкриває методику формотворення простору в двомірній площині за допомогою такого прийому як розчленування простору по межі контуру.

Необхідно розробити новий наочний матеріал, який буде підвищувати професійний рівень формування знань та вмінь усвідомленої побудови зображення у художників-початківців. Новий наочний матеріал повинен відповідати принципу наочності і створений за законом природного формотворення який вказує на нерозривний зв'язок цілого та частин, що дозволяє вести методичну послідовність побудови зображення також за принципом синтез-аналіз-синтез.

Висновки. Актуальність дослідження. Проблеми професіоналізму в образотворчому мистецтві, яке є базовим аспектом в системі підготовки спеціалістів формотворчої діяльності, залишаються одними з найактуальніших проблем людства. Розвиток будь-якої галузі неможливе без висококваліфікованих спеціалістів формотворення образів реальної дійсності. Сутність цих проблем виявляється в особистісно-діяльнісному процесі вивчення образотворчої грамоти, мова йдеться про радикальні зміни навчального процесу вивчення малюнку студентами художньо-графічних факультетів на його початковій стадії.

Зазначений новий дидактичний матеріал дасть можливість визначити основні напрямки експериментального дослідження і завдання до його проведення.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Актуальність проблеми для сучасної системи освіти передбачає продовження дослідження, а отримані висновки перевірки і впровадження в навчальний процес.

Література

1. Ананьев Б. Г. Психология чувственного познания. – М.:Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 486 с.
2. Волков Н. Н. Восприятие предмета и рисунка. – М.:Изд-во АПН РСФСР, 1950. – 508 с.
3. Выготский Л. С. Развитие высших нервных психологических функций. Из неопубликованных трудов. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1960. – 500 с.
4. Крутецкий В. А. Исследования специальных способностей, их структуры и условий формирования и развития // Проблемы общей, возрастной и педагогической психологии /Под ред. В. В. Давыдова. – М.:Педагогика, 1978. – С. 206-221.
5. Кузин В. С. Психология / Под ред. Б. Ф. Ломова. – М., Высш.школа, 1982. – 256 с.
6. Ростовцев Н. Н. Академический рисунок: Учебник для студентов худ. – граф. факультетов пед.ин-тов. – М.: Просвещение, 1984. – 240 с.
7. Сисоев С. О. Педагогічна творчість: Монографія. – К.: Каравела, 1998. – 406 с.
8. Якунин В. А. Обучение как процесс управления. Психологические аспекты. – Л.: Изд. Ленинградского университета, 1988. – 160 с.